

НАЦИОНАЛЕН ЦЕНТЪР ЗА ИЗУЧАВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНТО МНЕНИЕ

ОБЩЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧЕСКИ НАГЛАСИ

РЕЗУЛТАТИ ОТ НАЦИОНАЛНО ПРЕДСТАВИТЕЛНО ПРОУЧВАНЕ

ПРОВЕДЕНО ПО МЕТОДА НА ПОЛУСТАНДАРТИЗИРАНОТО ИНТЕРВЮ,

В ПЕРИОДА 22 – 26 СЕПТЕМВРИ 2011 Г.

РЕАЛИЗИРАНИ СА 1000 ИНТЕРВЮТА В ЦЯЛАТА СТРАНА

СЕПТЕМВРИ, 2011

Национален център за изучаване на общественото мнение
София, пл. “Княз Александър Първи” №1, тел. 939 31 29; 981 85 56, факс 987 34 93
e-mail: nciom@parliament.bg

Периодът на провеждане на изследването на НЦИОМ бе планиран така, че да съвпадне с официалното начало на предизборната кампания за президентските и местни избори. Това позволява да бъдат измерени обществените нагласи, когато всички кандидатури за предстоящия вот са вече ясни.

Теренната работа по изследването съвпадна със събитията в Катунца, както и с първите два дни на последвалите протести. Резултатите от изследването не отразяват обаче динамиката на обществените нагласи в отговор на събитията, случили се през седмицата след 27 септември.

Обществените нагласи към основните държавни институции и техните ръководители

Месец преди провеждането на изборите за местни органи на властта и за президент и вицепрезидент на Република България, данните от националното представително изследване на НЦИОМ показват мобилизация на електоратите на ГЕРБ и на БСП. Мобилизацията на симпатизантите на управляващите води до покачване на общото одобрение за работата на парламента (с 6% в сравнение с юли) и за кабинета на ГЕРБ (със 7%). След началото на изборната кампания в края на септември, 25% от интервюираните одобряват парламента, а 38% – кабинета. Близко 40% от привържениците на управляващите имат положително отношение към Народното събрание, а 71% одобряват дейността на кабинета.

Силно критични настроения към парламента и кабинета регистрираме сред избирателите на БСП – 72% от тях не одобряват парламента, а 79% – кабинета.

Подобни данни показват по-скоро степента на мобилизация на избирателите на основните политически сили, отколкото са израз на оценка за свършеното от държавните институции за последния месец. В изборна ситуация подобна информация служи не толкова за измерване на рейтинг на посочените институции, а по-скоро отразява политическите настроения. По наше мнение в момента е некоректно да се правят сериозни обобщения за работния профил на институциите.

Обиколките на политиците в страната ги правят по-разпознаваеми, а съпричастността на партийните електорати към политическите им послания в предизборна обстановка обяснимо води до ръст на одобрението към тях. В сравнение с юли нараства одобрението за работата на председателя на Народното събрание Цеца Цачева (с 5%), на президента Георги Първанов (с 4%) и на премиера Бойко Борисов (с 2%).

Лидерите на Атака и на БСП също подобряват публичната си визия. С 4% расте одобрението за Волен Сидеров, а с 3% – за Сергей Станишев. Пропорционално спада и неодобрението към работата им.

Мобилизацията на електората на БСП води до нарастване на дела на социалистите, одобряващи лидера Сергей Станишев. От началото на кампанията подкрепата за него сред социалистите е съизмерима с тази за президента Първанов.

В началото на кампанията Иван Костов и Мартин Димитров запазват без промяна оценките за работата си.

През последните месеци не настъпват значими промени в класацията на най-одобряваните министри. След номинацията на Росен Плевнелиев за президент, най-одобряваните министри остават Цветан Цветанов, Мирослав Найденов (с по 47% одобрение), Николай Младенов (с 46% одобрение) и Вежди Рашидов (с 40% одобрение).

Персоналният рейтинг на министрите в момента е резултат и на подкрепата, която симпатизантите на ГЕРБ дават за управлението като цяло. Критиките към „своите“ в условията на изборна кампания се минимизират и дори се избягват.

Най-висок ръст в одобрението (от 13%), регистрираме за Маргарита Попова, която въпреки, че бе номинирана за вицепрезидент, не напусна поста си на министър, а излезе в отпуск за кампанията. Този висок резултат всъщност е по-скоро израз на положителна обществена реакция към номинацията ѝ, отколкото оценка за работата ѝ като министър.

Симеон Дянков и Вежди Рашидов през последния месец също добавят изразителни дялове одобрение към рейтинга си (съответно 11% и 9%). Подкрепата за работата на двамата министри се разширява и за сметка на хора извън симпатизантите на ГЕРБ.

Йорданка Фандъкова е единственият работещ в България политик с одобрение, по-високо от това на премиера Борисов (54%:51%). Софийският кмет леко редуцира обществената подкрепа за работата си, като в основата на това отново стои политизацията на обществените нагласи в столицата.

В навечерието на местните избори регистрираме, че делът на хората, които гледат с надежда на управлението на ГЕРБ, е равен на дела на изпитващите притеснения от това управление (44%:44%). През последните месеци делът на скептиците бе по-висок от този на оптимистите.

През септември ГЕРБ продължава да бъде водеща политическа сила в страната, като дори дела на симпатизантите ѝ леко се покачва в сравнение с май 2011 г. (от 30% на 32%). На следващо място е БСП с 18% (увеличение с 2% в сравнение с май 2011 г.).

През последните шест месеца без значими промени остават дяловете на симпатизантите на ДПС – между 7% и 8%, а на Атака и на Синята коалиция – по около 4%.

Показателно за липсата на управленска алтернатива в обществените представи е, че дори в условия на реална изборна ситуация не расте дялът на хората, според които има политическа сила, която би се справила с управлението по-добре от ГЕРБ. Това показва, че избирателите инвестират доверие в своите партии, но го правят без да очакват някакъв радикален пробив в политическата конюнктура към момента.

Готовност за гласуване на изборите на 23 октомври 2011 г.

64% от интервюираните пълнолетни българи заявяват, че със сигурност ще гласуват на предстоящите избори, като при това ще пуснат бюлетина едновременно за президент, за кмет и за общински съветници. На тази основа, прогнозната избирателна активност е между 50% и 55%. Най-висока готовност да гласуват изразяват респондентите на възраст над 60 години и жителите на селата, но и високообразованите, хората с по-висок от средния жизнен стандарт, както и тези с изявени политически симпатии. Около една пета от избирателите се колебаят за кого и дали изобщо да гласуват. Това е по-характерно за младите до 29 години и за столичани.

Без особени промени остава дялът на българите, които през последните три месеца декларират, че ще гласуват за местни органи на властта – за кметове и за общински съветници.

Най-много твърдо решени да гласуват за кметове на общините има сред хората на възраст над 40 години, сред образованите респонденти и сред живеещите извън столицата. Категорични намерения да гласуват за общински съветници заявяват главно хората на възраст над 50 години, жителите на селата и на градовете-областни центрове.

С окончателното изясняване на участниците в кандидат-президентската надпревара и след включването на Стефан Данаилов като кандидат за вицепрезидент от БСП, регистрираме ръст на интереса към президентския вот. Така в момента съизмерими дялове от българите посочват, че имат намерение да гласуват както на местния, така и на президентския вот.

На декларативно ниво, най-категорични в намеренията си да гласуват за президент са мъжете, хората на възраст над 40 години и политически изкушените избиратели.

Регистрираме и лек спад в дела на колебаещите се за кого да гласуват на президентските избори. Що се отнася до местния вот, се наблюдава известно покачване на дела на колебаещите се за кого от кандидатите за кметове на общините да дадат гласа си.

62% от имащите право на глас са наясно, че трябва да гласуват със знака „X” в интегралната бюлетина. 13% смятат, че върнатата отметка е “V”. Други 9% са на мнение, че няма значение с какъв знак ще се гласува, стига да отбележат по някакъв начин своето предпочитание. Като цяло 38% от българите все още не са наясно с какъв знак трябва да отбележат на бюлетината своя избор.

Най-често правилно отговарят на въпроса с какъв знак трябва да обозначат вота си хората на възраст между 40 и 49 години, представителите на интелигенцията и на частния бизнес, жителите на малките градове, живеещите без лишения, както и повечето от политически активните респонденти.

През последните години НЦИОМ регистрира нарастваща чувствителност по темите, свързани с изборните нарушения и особено с купуването на гласове. През 2010 г., при това в извън изборна ситуация, 55% от българите са изразявали готовност да сигнализират, ако станат свидетели на нередности в хода на изборния процес. В настоящото изследване 72% от пълнолетните жители на страната декларират, че са склонни да сигнализират, ако забележат нарушения в изборния ден. Това са предимно столичаните, хората със средно и по-високо образование, със среден и по-висок стандарт, както и политически активните избиратели – симпатизантите на ГЕРБ и на Синята коалиция по-често от останалите.

Две трети от ромите заявяват, че дори да станат свидетели на изборни нарушения, по-скоро не биха сигнализирали за това. Същото се отнася и за най-бедните респонденти, за жителите на малките градове и за хората с ниско образование.

Изборите за президент и вицепрезидент на република България

Общественият интерес към президентския вот нараства, след като станаха публично известни кандидатите за президент и вицепрезидент на всички политически сили. Докато през юли 2011 г. категорично намерение да гласуват на предстоящите президентски избори декларираха 63% от пълнолетните българи, то в момента техният дял възлиза на 68%. Разбира се, трябва да се прави разлика между декларирани намерения и прогнозни дялове на активност на вота, които се основават на научни аргументи. През септември равни дялове от българите посочват, че имат намерение да гласуват както за кмет на своето населено място, така и за президент и вицепрезидент на страната.

Най-категорични в намеренията си да гласуват на президентските избори са мъжете, високообразованите, хората на възраст над 59 години, живеещите в селата, както и политически активните избиратели.

Ако изборите за президент и вицепрезидент се провеждаха в края на септември, излъчената от ГЕРБ кандидат-президентска двойка би имала значителна преднина пред всички останали. В момента за Росен Плевнелиев и Маргарита Попова твърдят, че ще гласуват 32% от интервюираните. Подкрепата за кандидат-президентската двойка на БСП възлиза на 18% от пълнолетните българи. На трета позиция с дял от 9% се нареждат издигнатите от инициативен комитет Меглена Кунева и Любомир Христов. Волен Сидеров и Павел Шопов засега изпреварват Румен Христов и Емануил Йорданов с 1% (4%:3%). В хода на кампанията очакваме известно скъсяване на дистанцията между първите две кандидат-президентски двойки.

С влизането на Стефан Данаилов в кандидат-президентската надпревара, балотажът между кандидатите на ГЕРБ и на БСП става все по-вероятен. При тази ситуация се редуцират шансовете на Меглена Кунева. Освен твърди леви избиратели, Стефан Данаилов привлича и периферен за БСП електорат, което допълнително обърква сметките на борещите се за независими гласове кандидати.

Според данните от настоящото изследване преобладаващата част от привържениците на ДПС (38%) се ориентират към двойката Калфин/Данаилов. 15% от електората на ДПС декларира, че биха подкрепили Меглена Кунева и Любомир Христов, а едва 4% заявяват готовност да гласуват за Плевнелиев и Попова. Близко една трета (31%) от симпатизантите на ДПС обаче, все още не са решили за кого да гласуват.

В началото на юли, когато една от малкото официално обявени кандидатури беше тази на Меглена Кунева, на декларативно ниво зад нея заставаха близо една трета от пълнолетните българи. В този период Кунева беше подкрепяна от 42% от симпатизантите на БСП, от 43% от тези на ДПС и от 29% от тези на ГЕРБ. Симпатизантите на ГЕРБ и на БСП, част от които преди два месеца декларираха подкрепа за Кунева, сега се пренасочват към собствените си партийни кандидатури.

Социално-демографски специфики на предстоящия вот за президент и вицепрезидент

Росен Плевнелиев и Маргарита Попова имат добри позиции във всички възрастови групи до 50 години. По-висока от средната е подкрепата за тях сред високообразованите, сред живеещите в столицата и в големите градове, както и сред живеещите без лишения. 80% от симпатизантите на ГЕРБ твърдят към момента, че ще подкрепят собствените си кандидати на предстоящите президентски избори.

Ивайло Калфин и Стефан Данаилов са с най-добри позиции сред хората на възраст над 59 години, сред нискообразованите, сред ромите, сред турците и сред бедните. В тези социално-демографски групи кандидатите на БСП имат преимущество пред кандидатите на ГЕРБ. Към момента те могат да разчитат на три четвърти (72%) от левия електорат. 38% от симпатизантите на ДПС биха гласували за Калфин и Данаилов. Сред висшистите двойката Калфин/Данаилов има изравнени позиции с тези на Кунева/Христов. Макар и авторитет за социалистите, президентът Първанов не пренася автоматично активите на своя предишен вот на сметката на БСП днес.

Меглена Кунева и Любомир Христов са предпочитани най-вече от хора на възраст между 50 и 59 години, от представители на интелигенцията и от високообразовани респонденти, но все повече и от жители на селата. За Кунева биха гласували 15% от симпатизантите на ДПС и 12% от тези на БСП. Едва 3% от привържениците на ГЕРБ биха подкрепили Меглена Кунева и Любомир Христов.

Волен Сидеров и Павел Шопов са кандидат-президентската двойка с най-висока подкрепа сред собствения си електорат. В края на септември 88% от привържениците на Атака твърдят, че ще гласуват за своите кандидати.

Как би изглеждал евентуален втори тур на президентските избори?

Плевнелиев – Калфин

Най-вероятен за момента е балотаж между кандидат-президентските двойки на ГЕРБ и на БСП. При подобна ситуация, за Плевнелиев и Попова биха гласували близо половината от интервюираните, а за Ивайло Калфин и Стефан Данаилов – 28%. Кандидатите на БСП имат преимущество над тези на ГЕРБ единствено сред хората на възраст над 59 години, сред нискообразованите, сред ромите, сред турците и сред бедните. Във всички останали социално-демографски групи регистрираме ясно изразено преимущество на кандидатите на ГЕРБ.

Кандидат-президентската двойка на ГЕРБ може да разчита на по-висока вътрешно партийна подкрепа, отколкото тази на БСП.

Близо 60% от симпатизантите на ДПС изразяват категорично намерение да подкрепят Калфин на евентуален балотаж срещу Плевнелиев, докато при ромите позициите на двамата са доста близки (38%:34% в полза на Калфин). Единственият случай, при който турското население е склонно да подкрепи Росен Плевнелиев е, ако негов опонент на балотаж е Волен Сидеров.

Сините и привържениците на Атака са по-склонни да подкрепят Плевнелиев, отколкото Калфин. Сред колебаещите се и сред политически апатичните българи, подкрепата за Плевнелиев при хипотетичен балотаж срещу Калфин също е по-висока.

Национален център за изучаване на общественото мнение
Обществено-политически нагласи, септември 2011
 Национално представително изследване, проведено в периода 22-26 септември
 По домовете им са интервюирани 1000 пълнолетни лица в цялата страна

Одобрявате ли или не дейността на следните институции?								
	септември 2010	ноември 2010	декември 2010	март 2011	май 2011	юли 2011	септември 2011	Промяна в сравнение с юли 2011
Парламента								
Одобрение	22,3%	23,3%	21,3%	19,4%	19,3%	18,7%	24,5%	5,8%
Неодобрение	58,6%	63,7%	62,7%	67,8%	65,7%	65,8%	60,6%	-5,2%
Без мнение	19,1%	13,0%	16,0%	12,8%	15,0%	15,5%	14,9%	-0,6%
Правителството								
Одобрение	37,5%	42,0%	37,4%	33,4%	33,2%	30,6%	37,9%	7,3%
Неодобрение	45,4%	46,3%	49,2%	53,2%	54,0%	56,0%	51,0%	-5,0%
Без мнение	17,1%	11,7%	13,4%	13,4%	12,8%	13,4%	11,1%	-2,3%

Одобрявате ли дейността на следните ръководители на държавни институции?								
	септември 2010	ноември 2010	декември 2010	март 2011	май 2011	юли 2011	септември 2011	Промяна в сравнение с юли 2011
Председателя на Народното събрание Цецка Цачева								
Одобрение	30,3%	31,4%	32,1%	32,1%	28,8%	29,4%	34,0%	4,6%
Неодобрение	39,3%	38,2%	41%	42,7%	41,6%	44,8%	42,3%	-2,5%
без мнение	30,3%	30,4%	26,1%	25,2%	29,6%	25,8%	23,7%	-2,1%
Президента Георги Първанов								
Одобрение	42,3%	43,3%	44,6%	40,9%	47,0%	39,7%	43,3%	3,6%
Неодобрение	40,6%	44,8%	45,4%	45,5%	37,7%	46,8%	42,6%	-4,2%
Без мнение	17,1%	11,9%	10,0%	13,6%	15,3%	13,5%	14,1%	0,6%
Министър- председателя Бойко Борисов								
Одобрение	59,2%	58,0%	59,1%	56,3%	50,8%	49,3%	51,3%	2,0%
Неодобрение	29,0%	31,6%	31,7%	34,3%	38,9%	41,9%	38,4%	-3,5%
Без мнение	11,8%	10,4%	9,2%	9,4%	10,3%	8,8%	10,3%	1,5%

Национален център за изучаване на общественото мнение
Обществено-политически нагласи, септември 2011
 Национално представително изследване, проведено в периода 22-26 септември
 По домовете им са интервюирани 1000 пълнолетни лица в цялата страна

По-скоро с надежди или по-скоро с притеснения свързвате управлението на ГЕРБ:		май 2010	юли 2010	септември 2010	декември 2010	март 2011	юли 2011	септември 2011
	По-скоро с надежди	58,3%	52,4%	50,2%	44,8%	41,7%	38,9%	43,6%
	По-скоро с притеснения	30,5%	36,1%	35,4%	41,9%	44,5%	48,6%	43,7%
	Не мога да преценя	11,2%	11,4%	14,4%	13,4%	13,8%	12,5%	12,7%
Общо		100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

На коя политическа партия симпатизирате?		ноември 2010	декември 2010	март 2011	май 2011	септември 2011
	ГЕРБ	36,0%	36,0%	30,7%	30,0%	32,0%
	БСП	16,0%	15,0%	15,5%	16,0%	18,0%
	ДПС	7,0%	9,0%	6,3%	7,6%	6,5%
	АТАКА	4,0%	5,0%	4,5%	4,0%	3,8%
	Синята коалиция	4,0%	3,0%	3,5%	3,2%	3,5%
	Друга партия	5,0%	3,5%	3,7%	3,0%	3,1%
	На никоя	28,0%	28,5%	35,8%	36,2%	33,1%
Общо		100%	100%	100%	100%	100%

На 23 октомври 2011 г. ще се проведат изборите за президент и изборите за местна власт (кметове и общински съветници). Възнамерявате ли да гласувате за:

	Да, категорично		Колебая се за кого да гласувам		Колебая се дали въобще да гласувам		Не, категорично	
	юли 2011	септември 2011	юли 2011	септември 2011	юли 2011	септември 2011	юли 2011	септември 2011
Президент	62,8%	68,1%	9,4%	8,6%	13,2%	11,6%	14,6%	11,7%
Кмет	67,1%	67,6%	7,9%	8,6%	12,5%	12,0%	12,4%	11,8%
Общински съветници	65,3%	65,9%	7,6%	7,8%	12,6%	13,2%	14,4%	13,1%

Национален център за изучаване на общественото мнение
Обществено-политически нагласи, септември 2011
 Национално представително изследване, проведено в периода 22-26 септември
 По домовете им са интервюирани 1000 пълнолетни лица в цялата страна

С какъв знак ще отбележите избора си в интегралната бюлетина на изборите на 23 октомври 2011 г.?	X	62,0%
	✓	13,0%
	+	3,0%
	○	2,0%
	●	1,0%
	Няма значение с какъв знак гласувам	9,2%
	Няма да гласувам	9,8%
Общо	100%	

Бихте ли сигнализирали ако забележите нарушение на изборния процес?	По-скоро да	71,9%
	По-скоро не	28,1%
Общо	100%	